

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۵/۱۲/۱۵

عبدالوحید وحید

د تهران په سیمه ییزه ناسته کې د کابل نشتون؛

انکار، که د شکایت ژبه؟

د طالبانو تر مشرتابه لاندې افغان حکومت لخوا د تهران په هغه سیمه ییز کانفرانس کې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ پر زیاتېدونکو تاوتریخوالو باندې تمرکز کوي، د ګډون نه کولو پریکړه د کابل په سیمه ییزه ډیپلوماسي کې ژوره نیمګړتیا منعکس کوي. دغه نیمګړتیا په څو اړخیزو پلټنیزو فارمونو کې د رول لوبولو پرځای د احتیاط، محدود تعامل، او پر دوه اړخیزو اړیکو باندې د ټینګار پر بنسټ ولاړه ده. دغې پریکړې ته د ناستې له اجندا سره د تخنیکي یا تشریفياتي اختلاف له عینکو څخه نه؛ بلکې د سیمې له هېوادونو په ځانګړې ډول له پاکستان سره د افغانستان د اوږدمهالو ترخو تجربو، ناخوالو او نه حل شویو شکایتونو په رڼا کې باید وکتل شي. د تهران کانفرانس په داسې وخت کې جوړېږي چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ تاوتریخوالې، تورونو او سیمه ییزو اندېښنو کچه لوړه شوې وه، او په همدې حساس پړاو کې نه ګډون خپله د ډیپلوماسي په برخه کې یو ژور سیاسي پیغام ګرزي.

د افغانستان له نظره، تر ټولو ژور شکایت د پاکستان لخوا دغه هېواد د اوږدې مودې لپاره د خپلو لنډمهاله ستراتیژیکو موخو او له لویډیڅ څخه د اقتصادي او سیاسي ملاتړ تر لاسه کولو لپاره د نیابتی جګړو په ډګر بدلول دي. د لسيزو په اوږدو کې، بېلابېلې وسله والې ډلې د پاکستان او ایران لخوا د سیمه ییزو سیالیو لپاره روزل شوې، کارول شوې او بیا د افغانستان په خاوره کې خوشې شوې دي. د دغو نیابتی سیاستونو پایله یوازې امنیتي بې ثباتي نه وه، بلکې د افغان دولت بنسټونه یې وچار کړل، جګړه یې اوږده کړه، او تاوتریخوالی یې د سیاست د یوې بریالۍ وسیلې په توګه وکاراوه. د کابل لپاره، هغه سیمه ییز فورمونه چې یوازې پر لنډمهاله «امنیتي اندېښنو» تمرکز کوي، خو د پورته ذکر شویو تاریخي واقعیتونو یادونه نه کوي، یو اړخیز او نیمګړی انځور وړاندې کوي، داسې انځور چې افغانستان پکې د ستونځو د قرباني په توګه نه بلکې د سرچینې په توګه پېژندل کېږي.

له دې څخه ورهاخوا، د افغان کډوالو خورول او سپکول هم د د ګاونډیانو لخوا په افغانستان باندې د مسلط شوي فشار او اوږدمهالو ناخوالو یوه مهمه برخه ده. له نږدې پنځو لسيزو راهیسې میلیونونه افغانان عمدتاً په پاکستان او ایران کې ژوند کوي، ډېر ځله بې ثباته قانوني وضعیت، محدودو حقونو، او سیاسي فشارونو تر سیوري لاندې وخت تیروي. په ګڼو مواردو کې، کډوال د سیاسي فشار د وسیلې په توګه کارول شوي، د شړلو ګواښونه، ډلیمیز بندیزونه، او د سیاسي اختلافاتو پر مهال له کډوالو سره سخت چلونه نه یوازې له بشري اصولو سره په ټکر کې دي، بلکې د افغانستان او دواړو ګاونډیانو ترمنځ یې د باور تشه نوره هم ژوره کړې ده.

اقتصادي فشارونه، په ځانګړې ډول د ترانزیت او سوداګرۍ بندیزونه، د افغانستان د شکایتونو بله جدي برخه ده. افغانستان، د یو وچې پورې تړلی هېواد په توګه، پر ازادو لارو، بندرونو او ترانزیتي دهلیزونو تکیه لري. خو په تېرو څو کلونو کې په تکراري توګه د سیاسي شخړو پر مهال د ډیورنډ په کرښه دروازه د پاکستان لخوا په افغانستان باندې د فشار د وسیلو په ډول تړل شوې، سوداګریزې لارې ځنډول شوې، او د افغان سوداګرو ته سخت اقتصادي زیانونه اړول شوي دي. دغه ډول اقتصادي فشارونه د افغانستان اقتصاد ته اوږدمهاله زیان رسولی او دا تصور یې پیاوړی کړی چې سیمه ییزه اقتصادي راکړه ورکړه د همکارۍ پر ځای د فشار د وسیلې په توګه کارول کېږي.

د همدغه تاریخي شالید له مخې داسې ښکاري چې د کابل لهخوا د تهران په کانفرانس کې له ګډون څخه انکار د تېرو راټولو شویو ناخوالو او بې باوريو انعکاس دي. د طالبانو مشرتابه ښايي اندېښنه ولري چې دغه ډول ناستې د تل لپاره د افغانستان ژورو ستونځو ته د حل لارو کتلو او دغه هېواد ته د پاکستان او ایران د نیابتی سیاستونو له مخې د ورته اوښتو ټولنیزو او اقتصادي زیانونو له امله د ترهګري د قرباني په سترګه د ورته کتلو پر ځای، یوازې لنډمهاله امنیتي

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راټولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خبر و لولئ

روایتونه تکراروي، او د نیابتی جگړو، د کډوالو د سیاسي استعمال، او اقتصادي محاصرو په څېر اساسي مسایل له پامه غورځوي. خو له دغو ستونځو سره سره هم د گډون نه کولو پریکړه په خپل ذات کې جدي ستراتیژیکې پایلې لري.

د سیمه ییزو فورمونو پربښودل افغانستان له هغو فرصتونو څخه محروموي چې خپلې مشروع غوښتنې او موخه شکایتونه په ښکاره ډول له پیاوړي استدلال سره مطرح کړي، روایتونه وننگوي، او د سیمې پر تحولاتو باندې اغېز وکړي. کله چې افغانستان ددغو ناستو په مېز کې حضور نلري، نور به د ددغه هېواد پر ځای خبرې کوي. دغه ډول سناریو نه یوازې د کابل دريځ کمزوری کوي، بلکې هغه تصور هم پیاوړی کوي چې افغانستان له رڼنده تعامل څخه هم د خپلو نیمگړتیاو له امله ځان شاته کوي، آن که یې شکایتونه تاریخي او په واقعیتونو باندې ولاړ هم وي.

په پایله کې، د افغانستان بریالۍ بهرنۍ تگلاره باید د شکایتونو او پېښو ته د تصادفي غبرگونونو له احساساتي اړخونو څخه ورهاخوا منظمې ستراتیژي او رڼنده فعالې دیپلوماسۍ ته واړوي. سیمه ییزه سیاستونه هم باید د افغانستان لخوا د تېرو وختونو شکایتونو له پامه ونه غورځوي. البته افغانستان هم نشي کولای له هغو ناستو او خبرو څخه لرې پاتې شي چې ددغه هېواد راتلونکې پکې تر بحث لاندې نیول کېږي. گډون په هیڅ صورت د پرې منل نه دي؛ بلکې یو فرصت دی چې اجنداوې باید له سره تعریف شي. په دغه شان ناستو کې باید وښودل شي چې تلپاتې ثبات هغه وخت شونی دی چې نیابتی سیاستونه پای ته ورسېږي، کډوال د فشار له وسائو څخه وایستل شي، سوداګري او ترانزیت له سیاسي بندیزونو خوندي وساتل شي. د افغانستان لپاره، گډون تسلیمېدل نه دي؛ بلکې یوازینی لار ده چې اوږدو بې عدالتیو په یوه منسجمه سیمه ییزه حل لاره وموندل شي.